

**Sprawozdanie z XVIII Ogólnopolskiej Konferencji
Uniwersyteckich Poradni Prawnych
*20 lat studenckich poradni prawnych w Polsce –
osiągnięcia, przyszłe cele i możliwości rozwoju***

Gospodarzem XVIII Ogólnopolskiej Konferencji Uniwersyteckich Poradni Prawnych był Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Cała konferencja trwała trzy dni (3-5 listopada 2017 r.). Wśród prelegentów znalazło się dużo zagranicznych gości. Wybór miejsca konferencji nie był przypadkowy, ponieważ to właśnie w Krakowie w grudniu 1996 r. zorganizowano konferencję, podczas której rozważano, czy w ogóle w Polsce powstaną poradnie prawne. Rok później na UJ została utworzona pierwsza taka poradnia w Polsce.

Całą konferencję otworzył Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UJ, prof. Jerzy Pisuliński, witając serdecznie wszystkich zebranych gości.

Pierwszym prelegentem była p. Pam De Volder, konsul USA, która także witając wszystkich zebranych, po krótko przedstawiła jaki był *wkład USA w powstanie Studenckiej Poradni Prawnej UJ i ruchu klinicznego w Polsce*. Był to jednak zaledwie krótki wstęp do późniejszej dyskusji, w której brało udział kilku prelegentów. Przed nią jeszcze dr Filip Czernicki, prezes Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych, dokonał *wprowadzenia do konferencji*.

Ujął on w swej prezentacji przede wszystkim statystyki dotyczące prowadzenia działalności klinicznej w Polsce. Przedstawił ile jest w Polsce studenckich poradni prawnych, ilu w sumie studentów w nich działa, ile jest rozpatrywanych spraw. Dzięki porównaniu tych danych z paralelnymi z lat poprzednich można było zaobserwować początkowo wzrost zainteresowania poradnictwem prawnym, jednak w ostatnich latach zaczęło ono znacznie spadać. Chodzi zarówno o ilość spraw, jak również o ilość studentów działających w poradniach. Podczas dyskusji szukano przyczyny takiego stanu rzeczy, a także sposobów na rozwiązanie tego problemu.

Pierwszy dzień poruszał przede wszystkim kwestie historyczne. Na koniec miało miejsce wspólne wystąpienie pięciu prelegentów. Prof. Maria

Szewczyk (Uniwersytet Jagielloński), prof. Leah Wortham (Catholic University of America), prof. Jerzy Pisuliński (Uniwersytet Jagielloński), prof. Catherine Klein (Catholic University of America) oraz prof. Fryderyk Zoll (Uniwersytet Jagielloński) wspólnie mówili na temat *powstania Studenckiej Poradni prawnej UJ i ruchu klinicznego w Polsce – trudnych początkach i pierwszych doświadczeniach*. Każdy z prelegentów dzielił się swoimi wspomnieniami dotyczącymi prac nad powstaniem poradnictwa prawnego w Polsce.

Jako pierwsza głos zabrała prof. Maria Szewczyk, która podkreśliła istotny wpływ ówczesnego konsula USA na powstanie poradni prawnej. Wspominała także, że będąc w Stanach Zjednoczonych Ameryki mogła zobaczyć jak tam działają kliniki prawne, co ją zafascynowało.

Uzupełnieniem tej historii była wypowiedź prof. Catherine Klein, która do współpracy została wysłana przez swojego ówczesnego dziekana. Prelegentka podkreśliła, że ze względu na różnicę systemów prawnych w Polsce i w USA, nie można było przenieść tamtych regulacji dotyczących klinik prawnych na grunt polskich realiów. Należało te regulacje wypracować „od zera”. W tym celu organizowano wiele konferencji, szkoleń i konsultacji, co wiązało się także z podróżami.

Prof. Leah Wortham podkreśliła, że model klinik prawnych wypracowany w Polsce należy do jednych z najlepszych modeli na świecie, a tym bardziej w Europie. Zasługą tego jest pomoc w wypracowaniu tych regulacji ze strony osób doświadczonych w poradnictwie prawnym. To właśnie pomoc i zaangażowanie prof. Leah Wortham oraz prof. Catherine Klein, które wiedziały jak funkcjonują studenckie poradnie prawne w USA, wpłynęło na wypracowanie tych standardów.

Prof. Jerzy Pisuliński w swej wypowiedzi skupił się na obecnym funkcjonowaniu klinik. Podkreślił, że są one doskonałą okazją dla studentów prawa do praktykowania go. Dzięki temu studenci, w trakcie studiów mogą zdobyć nie tylko wiedzę teoretyczną, ale także praktyczną, mają kontakt z rzeczywistymi klientami, konkretnymi sprawami, uczą się pisać pisma procesowe, mogą uczestniczyć w mediacjach, rozprawach. Prelegent zauważył także, że nie tylko studenci uczą się dzięki działalności w poradni, ale także nauczyciele akademicki zdobywają nowe doświadczenie włączając się w działania poradni jako opiekunowie. Dzięki temu także oni mają styczność z praktyką, z konkretnymi problemami. Prelegent wskazał także, że osoby, które w trakcie studiów czynnie działały w studenckich poradniach prawnych są bardziej cenione na rynku pracy ze względu na zdobyte podczas

nauki na uczelni doświadczenie, niż osoby, które poza wykształceniem teoretycznym nie mają tego praktycznego doświadczenia.

Także prof. Fryderyk Zoll zwrócił uwagę na praktyczne podejście do nauki prawa oraz istotny wpływ zdobywanego doświadczenia. Podkreślił on, że to właśnie dzięki tej praktyce i doświadczeniu zdobywanemu w klinikach prawnych, studenci uczą się być prawnikami. Zdobywają tam umiejętność rozmowy z klientem, prowadzenia rozmów tak, by uzyskać jak najwięcej istotnych dla sprawy informacji, uczą się rozwiązywać konkretne problemy.

Drugiego dnia kolejni prelegenci z zagranicy przedstawili jak wygląda poradnictwo prawne w ich krajach. W pierwszej kolejności dr Michal Urban (Uniwersytet Karola w Pradze) oraz dr Maxim Tomoszek (Uniwersytet w Ołomuńcu) mówili o *klinicznym nauczaniu prawa w Czechach w ciągu ostatnich 21 lat*. Prelegenci zaznaczyli, że nie ma u nich prywatnych szkół, a szkół prawa jest niewiele, dlatego nie ma rywalizacji między nimi takiej jak bywa w innych krajach. Tam gdzie jest większa konkurencja między uczelniami poradnie prawne mają inne znaczenie, ponieważ wpływają na popularność danej szkoły. Ponieważ w Czechach tej rywalizacji nie ma, kliniki prawne nie mają takiej powagi jak gdzie indziej. Prelegenci podkreślili także, że mimo to funkcjonują różne formy klinik prawnych. W referacie wybrzmiał także fakt, że w poradnictwie studenckim istotni są nie tylko sami studenci, a także nauczyciele akademicy, ich pomoc, wiedza, wsparcie z dziekanem na czele.

Kolejny referat w tym panelu wygłosiła Victoria Roper (Uniwersytet Northumbria), która opowiedziała o *Angielskich doświadczeniach w klinicznym nauczaniu prawa*. Ze względu na dużą ilość uniwersytetów kształcących w zakresie prawa, obecność klinik jest dodatkowym atutem, który wpływa na podjęcie decyzji o wyboże uczelni. Z referatu można było się dowiedzieć, że klientami poradni prawnych są nie tylko osoby fizyczne, ale także osoby prawne. Jednak te drugie nie przez wszystkie kliniki mogą być obsługiwane.

O *rozwoju Uniwersyteckich Poradni Prawnych na Ukrainie* opowiedzieli prof. Andrii O. Halai (Stowarzyszenie Poradni Prawnych na Ukrainie) oraz prof. Serhii Hrechaniuk (Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny w Tarnopolu). Referat miał na celu przedstawienie historii powstawania i rozwoju klinik prawnych na Ukrainie.

Dr Yulia Khvatsik (Uniwersytet w Mińsku) mówiła o *rozwoju Uniwersyteckich Poradni Prawnych na Białorusi*. Prelegentka podkreśliła wkład Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych na wprowadzenie standardów

dotyczących poradnictwa prawnego na Białorusi. Prelegentka wskazała, że pomoc z zagranicy miała znaczący wpływ na rozwój klinik.

Ostatnim prelegentem w tym panelu był gość z Hiszpani, który opowiedział jak tam wygląda poradnictwo prawne. Tym, co najbardziej zainteresowało słuchaczy była forma, w jakiej kliniki funkcjonują. Prelegent podkreślił, że mimo iż poradnictwo jest prowadzone, kliniki nie istnieją tam w takiej formie, jak jest to rozumiane w tej części Europy.

Na koniec dnia, jako podsumowanie odbył się panel dyskusyjny. Uczestniczyli w nim: prof. Leah Wortham, prof. Catherine Klein, dr Marta Skrodzka (Uniwersytet w Białymstoku), dr Filip Czernicki, dr Wojciech Górowski, którzy wraz ze zgromadzonymi słuchaczami próbowali ustalić na co, w odniesieniu do klinicznego nauczania prawa, należy zwrócić uwagę, co jest jeszcze do dopracowania, a także w jaki sposób zachęcać studentów do działania w poradniach i jak zyskać klientów. Dyskusja dotyczyła także wcześniej wspomnianego faktu spadku zainteresowania poradniami.

Jeśli chodzi o mniejszą ilość spraw, jako przyczynę podano fakt, że ludzie w pierwszej kolejności odpowiedzi na różne pytania szukają w internecie. Ponad to w ostatnim czasie popularne jest działanie pro bono profesjonalnych prawników. Z drugiej strony, w odniesieniu do zmniejszającej się ilości studentów działających w poradniach zaproponowano, by włączać do poradni także studentów pierwszego roku, którzy obserwując starszych kolegów mogliby już przyuczać się do samodzielnego udzielania porad w przyszłości. Podkreślono także, że należy zaznaczać i rozgłaszać wśród studentów, że pracodawcy zwracają uwagę na to, czy przyszły pracownik ma jakieś doświadczenie, a takie można zdobyć właśnie dzięki poradni.

Ostatni dzień miał charakter praktyczny, a mianowicie warsztatowy. Pierwsze warsztaty, prowadzone przez dr Martę Skrodzką dotyczyły *problematyki zasad poufności w pracy w klinice prawa*. Natomiast mgr Ewelina Milan (Uczelnia Łazarskiego) wraz z mgrem Pawłem Klimkiem (Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) poruszyli temat *znaczenia etyki w przygotowaniu dokumentów sądowych*. Każdy prawnik powinien kierować się zarówno poufnością jak i etyką, dlatego warsztaty te były pożyteczne nie tylko ze względu na działalność słuchaczy w poradniach prawnych, ale także w odniesieniu do przyszłej pracy w zawodzie prawnika.

Cała konferencja ukazała zarówno historię powstawania klinik prawnych w Polsce, jak również za granicą. Prelekcje własne zagranicznych gości pokazały jak poradnictwo prawne tam wygląda, jakie są problemy, a także jakie są wzorce i standardy. Dzięki takiemu dialogowi i współpracy można

rozвивać funkcjonowanie poradni. Pozwala to na wymianę doświadczeń, zaczerpnięcie nowych pomysłów lub wspólne rozwiązywanie problemów. Także otwarte dyskusje, które miały miejsce podczas tych kilku dni, pozwoliły na zwrócenie uwagi na pewne zagadnienia oraz wspólne poszukiwanie najlepszych rozwiązań oraz stawianie kolejnych celów na przyszłość.

*Kaja Niewiadomska
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW*

**Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej
„Kodeks Pio-Benedyktyński między tradycją a rozwojem.
W 100. rocznicę promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego
z 1917 roku”**

Dnia 9 listopada 2017 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pod hasłem „Kodeks Pio-Benedyktyński między tradycją a rozwojem. W 100. rocznicę promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku”. Okazją do pochylenia się nad miejscem tego pomnika prawa w historii legislacji kanonicznej był jubileusz jego stulecia. Zadaniem konferencji było przypomnienie tego zbioru prawa, genezy jego powstania, a także wybranych norm z niego pochodzących.

Wśród prelegentów znaleźli się wybitni przedstawiciele nauki prawa kanonicznego i historii prawa, zaś przedłożone referaty zgromadziły liczne grono słuchaczy z wielu ośrodków akademickich. Swoje prelekcje wygłosili: prof. dr hab. Waław Uruszczak, prof. Carlo Fantappiè, ks. dr hab. Piotr Ryguła, prof. UKSW, ks. dr hab. Piotr Kroczeek, prof. UPJP2, o. dr hab. Damián Némec OP, ks. dr hab. Jan Krajczyński, prof. UKSW ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski, o. prof. Janusz Kowal SJ oraz ks. dr Jan Dohnalik.

Uczestników konferencji powitał ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, zaś oficjalnego otwarcia dokonał ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, Rektor UKSW. W miłych słowach zwrócił się do zgromadzonych kanonistów, prawników, historyków i teologów, życząc owocnych obrad i świętowania jubileuszu 100-lecia Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego.

Pierwszej sesji sympozjum poświęconej historii pierwszej kodyfikacji przewodniczył ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut, Dziekan Wydziału Prawa

Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W ramach wykładu wprowadzającego zatytułowanego „Kodeks prawa kanonicznego w 1917 roku na tle innych kodeksów prawa w Europie od końca XVIII do początku XX wieku” prof. dr hab. Wacław Uruszczak z Uniwersytetu Jagiellońskiego zarysował pozycję Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego na tle innych europejskich kodeksów tego okresu. Historii przygotowania tego Kodeksu było poświęcone wystąpienie prof. Carlo Fantappiè z Uniwersytetu Roma Tre w Rzymie, pod tytułem „Storia e significato del codice pio-benedettino”. Recepcję norm omawianego Kodeksu w zakresie prawa małżeńskiego przedstawił ks. dr hab. Piotr Ryguła, prof. UKSW w referacie „Recepcja prawa kanonicznego w prawie małżeńskim II Rzeczypospolitej: analiza prawa na terytorium dawnego Królestwa Kongresowego”. Pierwszą sesję zamknęła dyskusja, w której aktywny udział wzięli m.in. ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski i ks. prof. dr hab. Józef Wroceński.

Wybrane normy pierwszego Kodeksu prawa kanonicznego w kontekście ich dalszego rozwoju zostały przedstawione podczas drugiej sesji sympozjum, podzielonej na dwie części. Przewodniczył jej ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. KUL, dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie. Ks. dr hab. Piotr Kroczek, prof. UPJP2 w swoim przedłożeniu („Regulacja wykładni w CIC 1917 i CIC 1983: *status quo* czy *novum*?”) omówił różnice w unormowaniach starego i nowego Kodeksu w zakresie zasad wykładni ustaw kościelnych. O. dr hab. Damián Němec OP z Uniwersytetu Pałackiego w Ołomuńcu dotknął ewolucji przepisów Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego w zakresie czasowej profesji zakonnej w Kościele katolickim. W referacie „*De Magisterio ecclesiastico* (CIC 1917 can. 1322-1408). Remedium i perspektywa nowych uregulowań” ks. dr hab. Jan Krajczyński, prof. UKSW przedstawił analizę norm dotyczących kościelnej posługi nauczania. Ksiądz Profesor zauważył, że jakkolwiek normy *De Magisterio ecclesiastico* skutecznie chroniły depozyt wiary, niekoniecznie już okazały się remedium na bolączki świata i Kościoła w XX wieku. Różnicę między średniowieczną koncepcją jurysdykcji do spowiadania przyjętą przez Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku a posoborową koncepcją upoważnienia do spowiadania przedstawił w swoim referacie pod tytułem „*Iurisdictio ad confessiones* jako wyraz średniowiecznego pojmowania władzy podczas sprawowania sakramentu pokuty w Kościele” ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski z Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW.

Po przerwie kawowej kontynuowano drugą sesję obrad. W tej części jako pierwszy głos zabrał o. prof. dr Janusz Kowal SJ z Wydziału Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. Wygłosił on przedłożenie pod tytułem „Pierwsza kodyfikacja kolejnym etapem optymalizacji kanonicznego prawa małżeńskiego”. Zarysował w nim drogi ewolucji norm prawa małżeńskiego od czasów przedkodeksowych do dziś ze szczególnym uwzględnieniem norm Kodeksu z 1917 roku. Ostatni referat przedstawił ks. dr Jan Dohnalik z Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW dotyczący problemu określenia właściwego wieku do przyjęcia bierzmowania w perspektywie prac redakcyjnych nad Kodeksem Pio-Benedyktyńskim („Wiek przyjmującego bierzmowanie w świetle redakcji oraz interpretacji Kodeksu z 1917 roku”). Swoją naukową refleksję oparł przede wszystkim na analizie materiałów zgromadzonych w Tajnym Archiwum Watykańskim. Niestety, ze względu problemów logistycznych, na sympozjum nie mógł przybyć ks. Frank Mbida z Uniwersytetu w Bertoua w Kamerunie. Przygotowane przez niego wcześniej wystąpienie na temat „Recepcja CIC 1917 przez Kościół w Kamerunie” na piśmie zostało przekazane uczestnikom konferencji. Ostatnie wystąpienia wywołały szeroką dyskusję, w której wzięli udział m. in. o. dr hab. Damián Němec OP oraz dr Aleksandra Brzemia-Bonarek z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

Podsumowania konferencji w imieniu organizatorów dokonał ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski, który podziękował jej uczestnikom za obecność, prelegentom za przygotowanie ciekawych wystąpień, moderatorom sesji za sprawne prowadzenie obrad, zaś komitetowi organizacyjnemu w składzie: ks. dr Jan Dohnalik, mgr lic. Radosław Gosiewski, mgr lic. Igor Kilanowski mgr lic. Dawid Lipiński, mgr lic. Wioleta Wasil, mgr lic. Anna Sobierajska, mgr lic. Marta Olkowicz, ks. mgr Michał Sobolewski, ks. mgr Krzysztof Młotek, ks. mgr Maciej Kołodziejcki, Kaja Niewiadomska, Rafał Borowy za trud włożony w przygotowanie tego wydarzenia.

Owoce refleksji naukowej podczas sympozjum jest monografia „Kodeks Pio-Benedyktyński. Między tradycją a rozwojem” pod red. ks. Zbigniewa Janczewskiego, ks. Jana Dohnalika, Igora Kilanowskiego, wydana przez Wydawnictwo SPES.

mgr lic. Radosław Gosiewski
Rafał Borowy
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW